

Welkom bij de bijeenkomst over:

Data voor de toekomst

BOUWSTENEN
VOOR SOCIAAL

De focus- en ontwikkelpunten voor 2026 zijn:

- Goede plekken voor de (zelfredzame) samenleving
 - meer zicht op maatschappelijke behoeften, beleid en impact
 - duurzamere en gezondere plekken
 - betere voorzieningenplanologie
 - het nieuwe gemeenschapsgebouw
- Goede en doelmatige uitvoering
 - betere informatie voor sturing en uitvoering (In Control)
 - het organiseren van routines én verandering
 - betere financiering van ontmoetingsplekken
 - beter begroten en verantwoorden

Samen met

Sanne Douma
Rene Westland

Jorinde ter Mors

Teun van Schijndel

Mark van Burg
Marlou de Ridder

Doel: veilig vooruit

Ronald Slender

Piet Jan Bloem

Herman Pals

A background image showing a pair of hands wearing work gloves, carefully placing a brick onto a wall. The image is overlaid with a semi-transparent teal color.

Programma

- 10.00 uur start
 - Common Ground
 - Dataspaces
- 13.00 uur Lunch
 - VMV-programma met governance
 - AI eye-openers
- 16.00 uur afsluiting en borrel

Rondje vraag en aanbod

- Vraag: ik zou wel van andere gemeenten willen weten...
- Aanbod: wat bij onze gemeente goed geregeld is...

VNG: common ground

- Wat houdt het in?

Common Ground

Eerste kennismaking

Wat is Common Ground?

Een landelijke gezamenlijke **beweging** naar een uniforme (gemeentelijke) digitale dienstverlening.

Wat is Common Ground?

Een complex ecosysteem dat convergeert.

VNG

Gemeenten

Ontwikkel
communities

Landelijke
standaarden

Gemeenschappelijke
regelingen

Andere overheden

Leveranciers

Een complex ecosysteem dat convergeert naar **één
oplossing**

Even terug in de tijd

Groei van applicaties en data

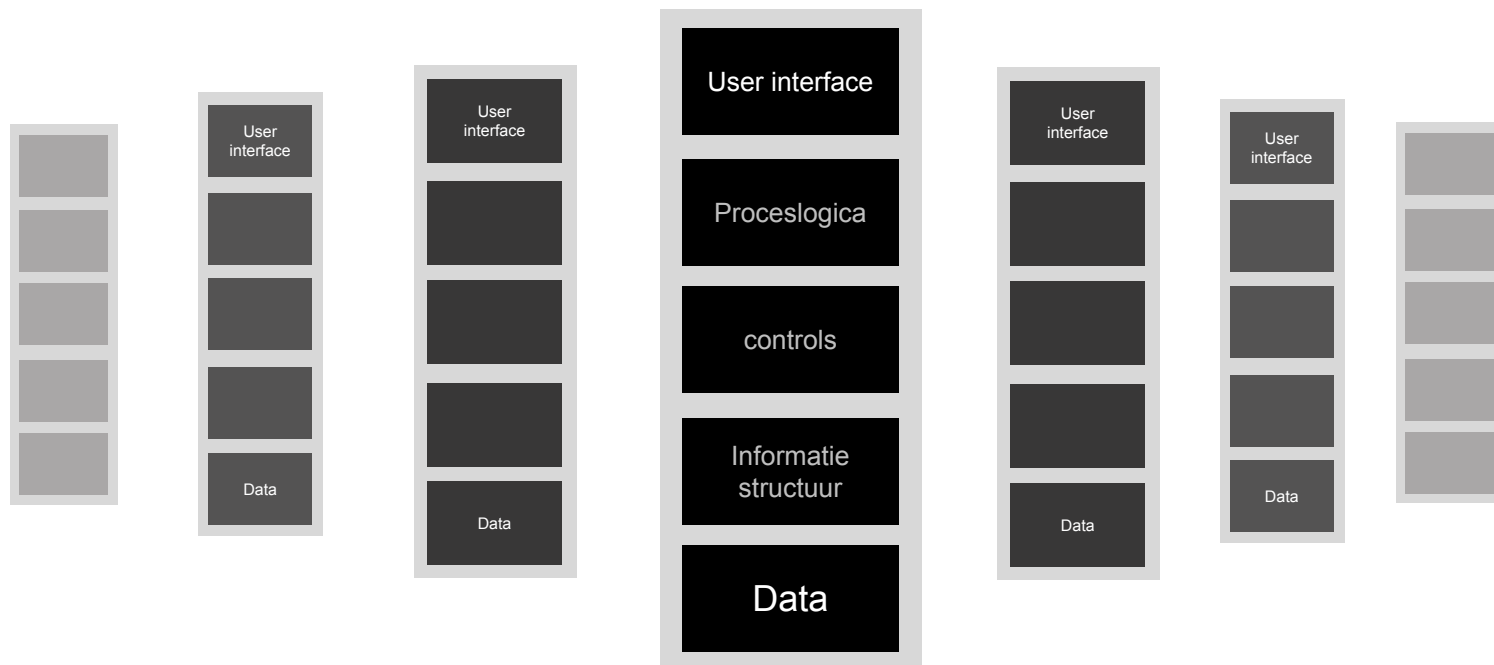
Data en Applicaties

Allemaal 'monolithische' systemen

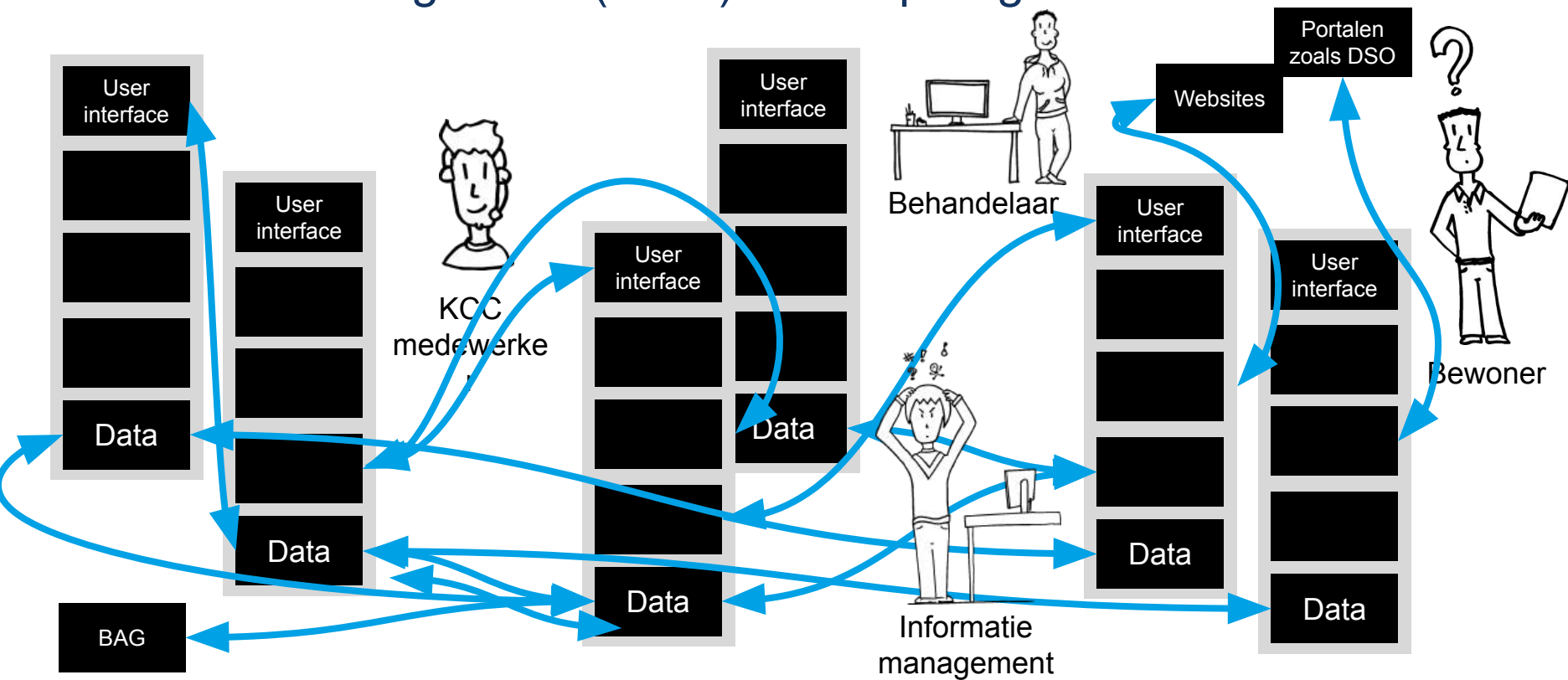
User interface	<i>Interactie</i>	Je bestelt schoenen via een webshop (bestelling)
Proceslogica	<i>Proces</i>	Bestelproces bepaalt welke stappen nodig zijn, zoals controleren van de voorraad, betalen en verzenden.
controls	<i>Services</i>	voorraadcontrole, betalingsverwerking, aanmaken verzendopdracht.
Informatie structuur	<i>Gegevenstoegang</i>	Via vaste afspraken (API's) vragen services de benodigde gegevens op.
Data	<i>Databronnen</i>	Klanten, producten, bestellingen.

Allemaal 'monolithische' systemen

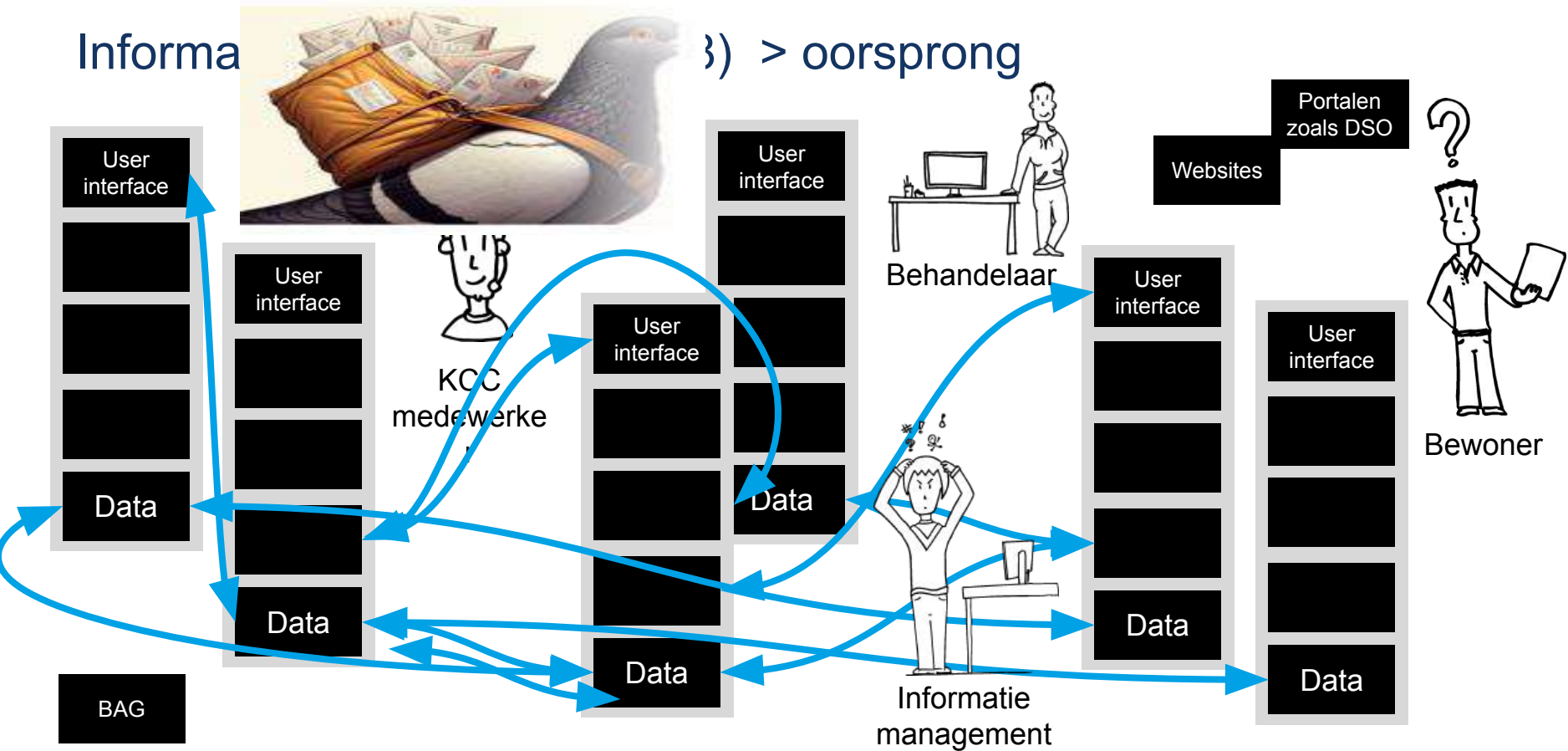
Vaak meer dan 100 in één gemeente...

Informatiekundige visie (2018) > oorsprong

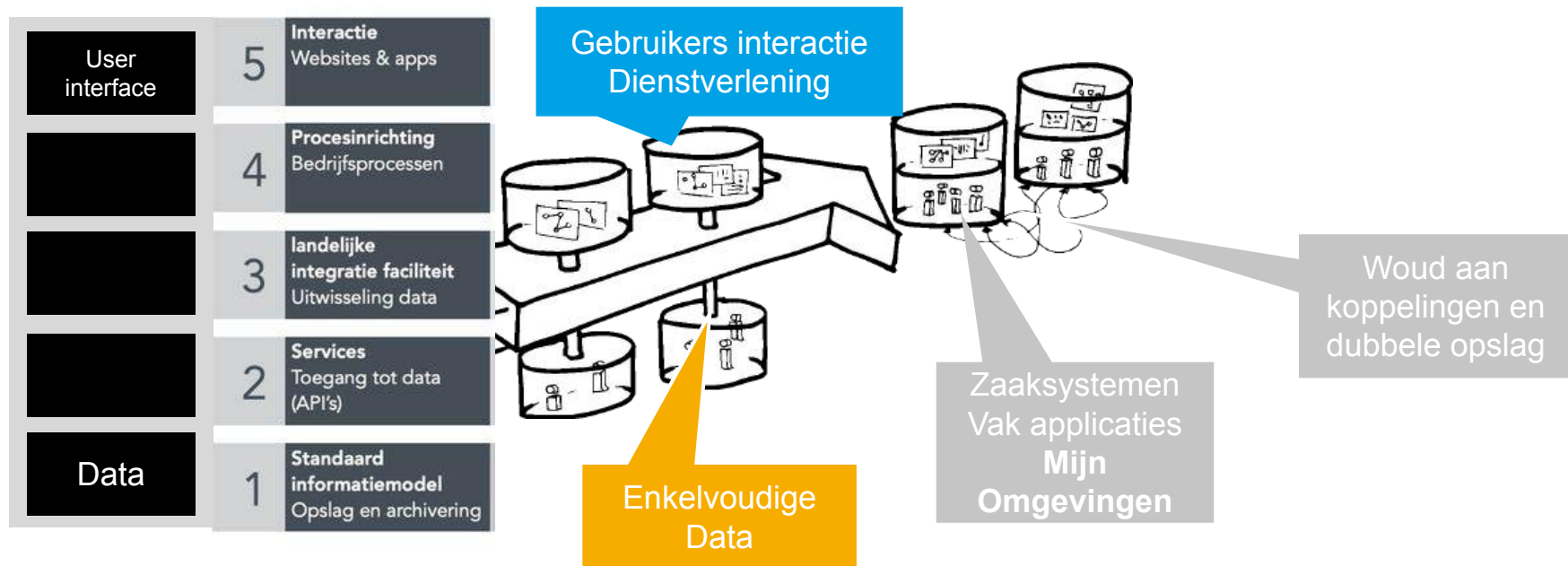

Informa

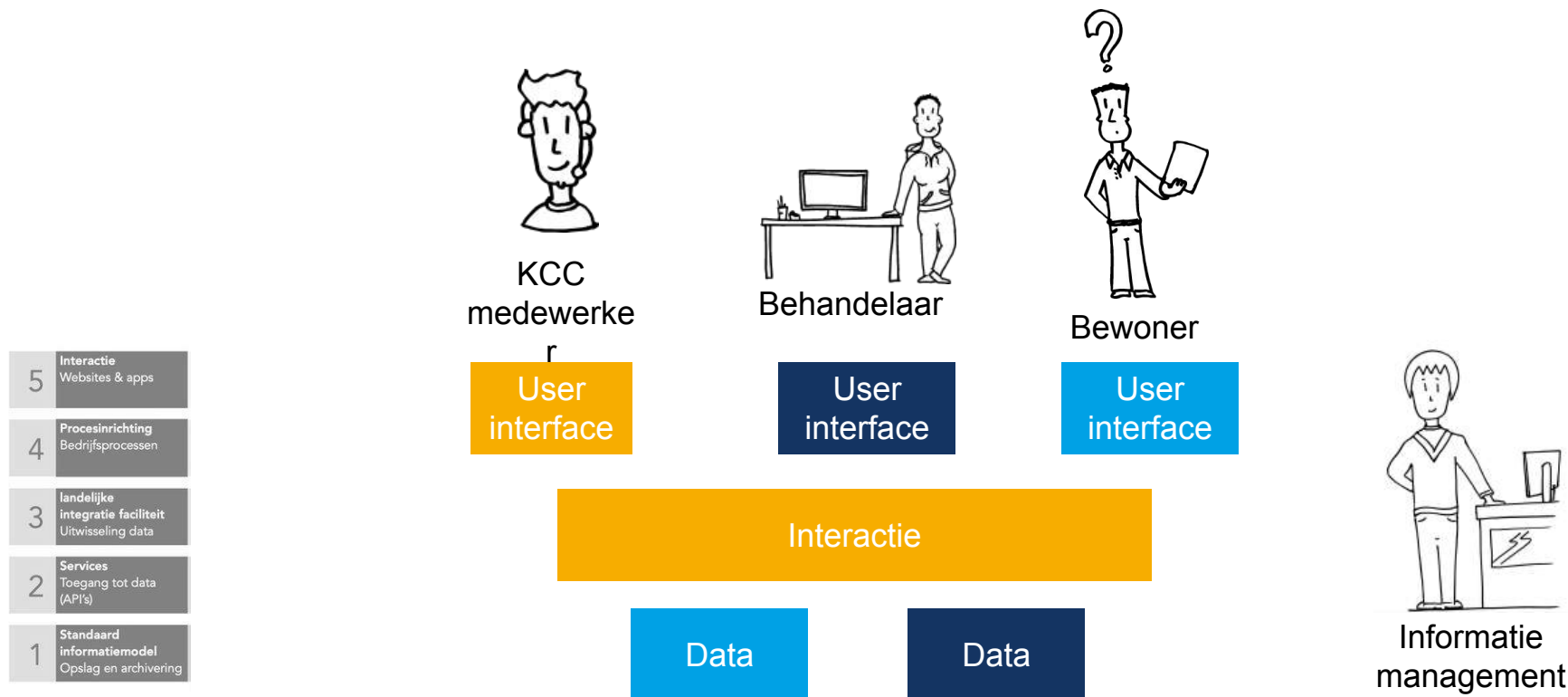
} > oorsprong

Informatiekundige visie (2018) > doorbreken van de silo's

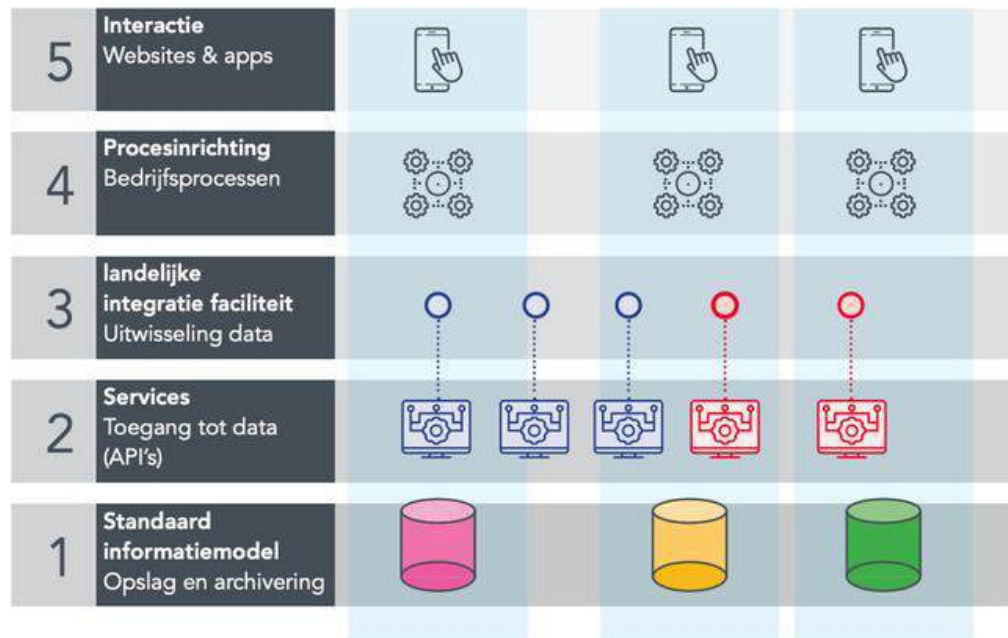

Beheersbaarder én met echte focus op dienstverlening

Informatiekundige visie > componenten i.p.v. silo's

Voorbeeld: parkeerboete

Boete uitschrijven (tablet)
Ontvangen en betalen (klantportaal)

Zaaktype X starten onder toezicht en handhaving (via GZAC)

Boete opstellen en versturen

Financiële verwerking

Opvragen NAW gegevens a.d.h.v. kenteken

Zaak aanmaken

Opslaan in archief

Kenteken API (RDW)

Haal centraal

OpenZaak API

BAG database

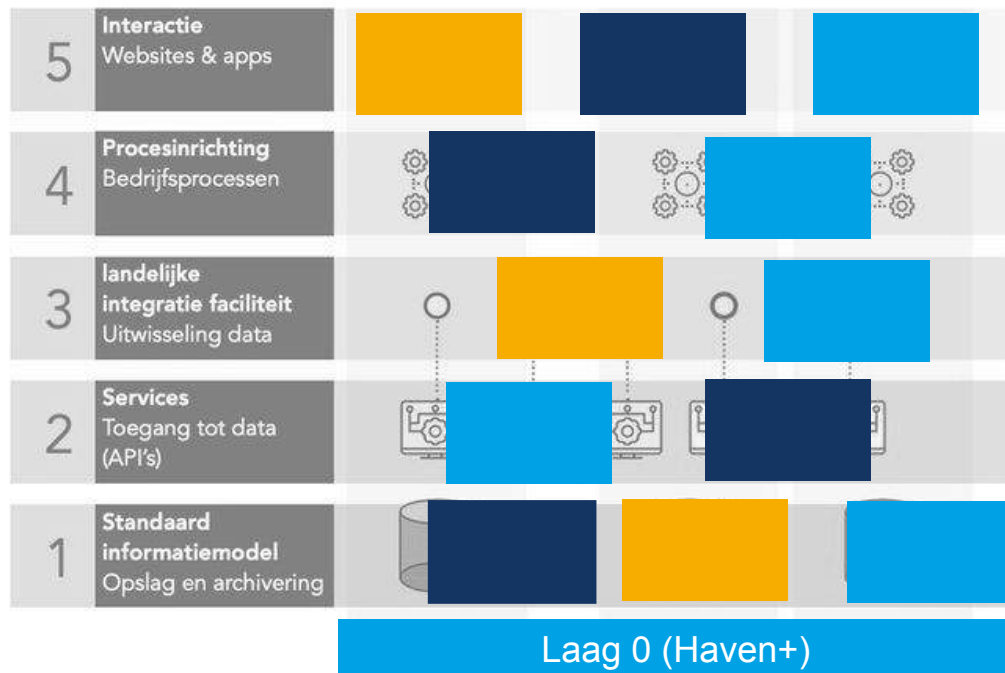
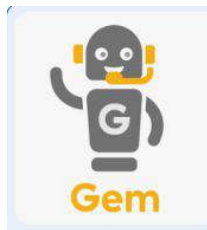
Kenteken database

OpenZaak database

Lang gezien als 'luchtkasteel'

Groot en groeiend aanbod componenten

Communities en Open Source

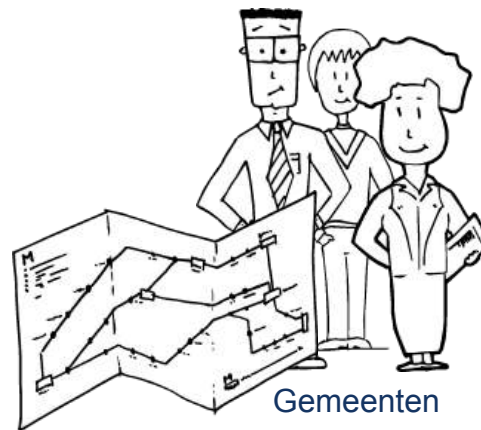
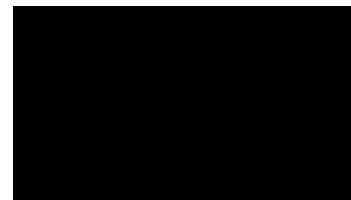
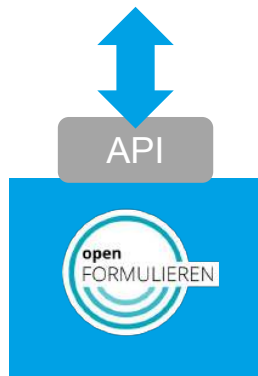
Voldoet aan landelijke standaarden
(Uitwisselformaten, API's, Architecturen)

Code als Open Source beschikbaar

Eigendom van de community

Community bepaald de roadmap

Community koopt alleen diensten in bij leveranciers
(programmeren, onderhoud, training, enz..)

Wanneer is iets Common Ground?

Als het werkt volgens de principes van scheiding van data, processen en diensten;

Gebaseerd is op open standaarden en open source;

Bijdraagt aan samenwerking en hergebruik tussen overheden.

Applicatie nou wel of niet Common Ground?

Tot op heden een lastige discussie
maar komt snel verandering in...

Waar staan we nu

2018 Begonnen met informatiekundige visie

- Subsidie BZK, bottom up veel initiatieven ontplooid bij koplopers

2022 Erkennen noodzaak planmatige aanpak

2023 Kwartiermakersfase, programmaplan initiatiefase

- Eerste resultaten neergezet, o.a. portfolio

2024 Propositie aangenomen in ALV

- Voorafgegaan door vijf regionale bijeenkomsten voor bestuurders
- 2025, 2026, 2027 Transitieprogramma

2025 Consultatie programmaplan 2025

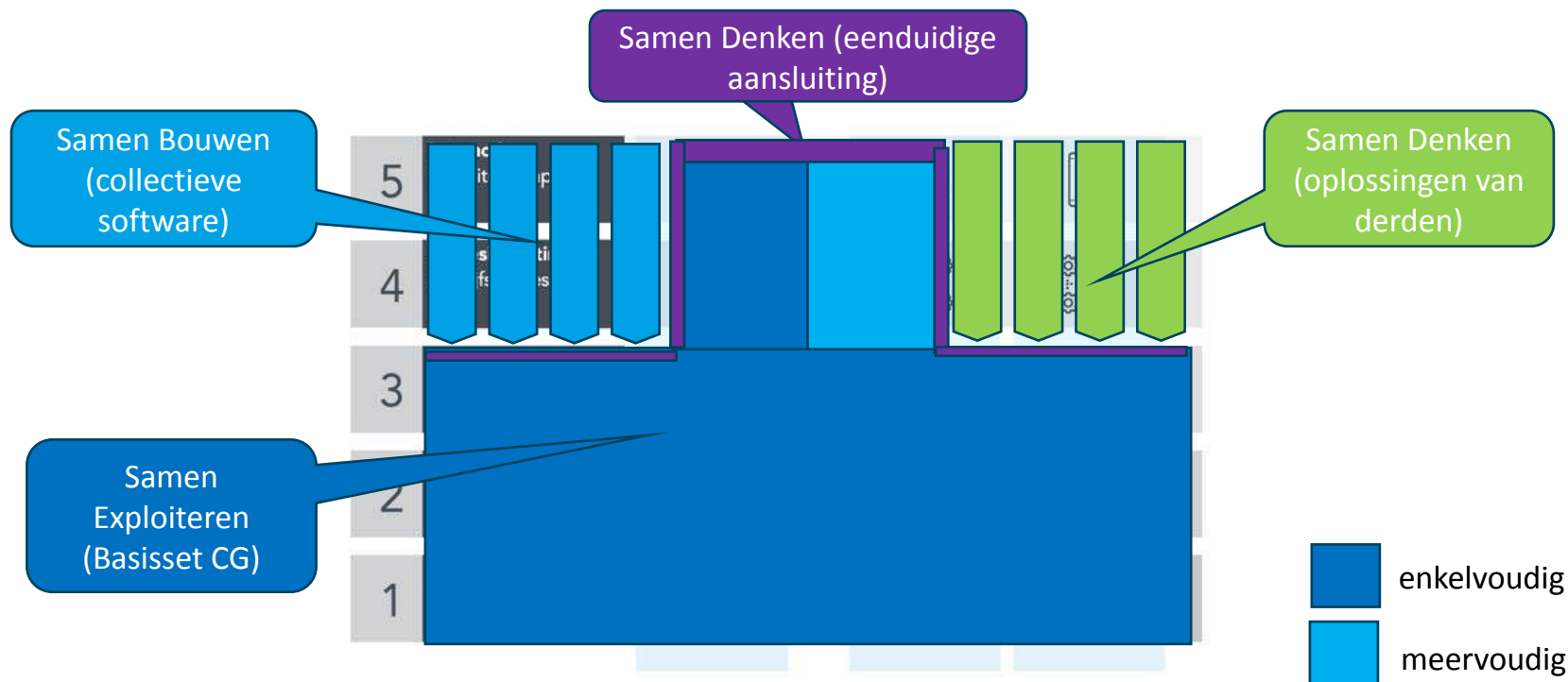
2025 Realisatiekoers aangenomen in ALV

- Stip op de horizon voor collectivisering

2026 Uitwerking Common Ground-realisatiestrategie

- Uitwerking van koers naar strategie (het 'hoe' van de transitie)
- Naar een uniforme set componenten in de vorm van een SaaS voorziening

Eén inrichting voor publieke dienstverlening (2026-2027)

TNO: Dataspaces

- Uitleg een aanleiding
- Roadmap naar dataspaces
- Waar staan we nu

Gebouwdata als basis voor verdere verduurzaming

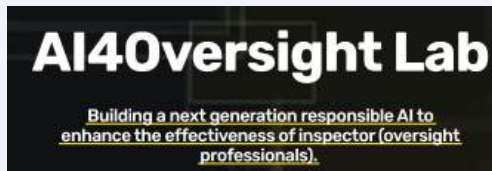
Herman Pals

[Start presentation](#)

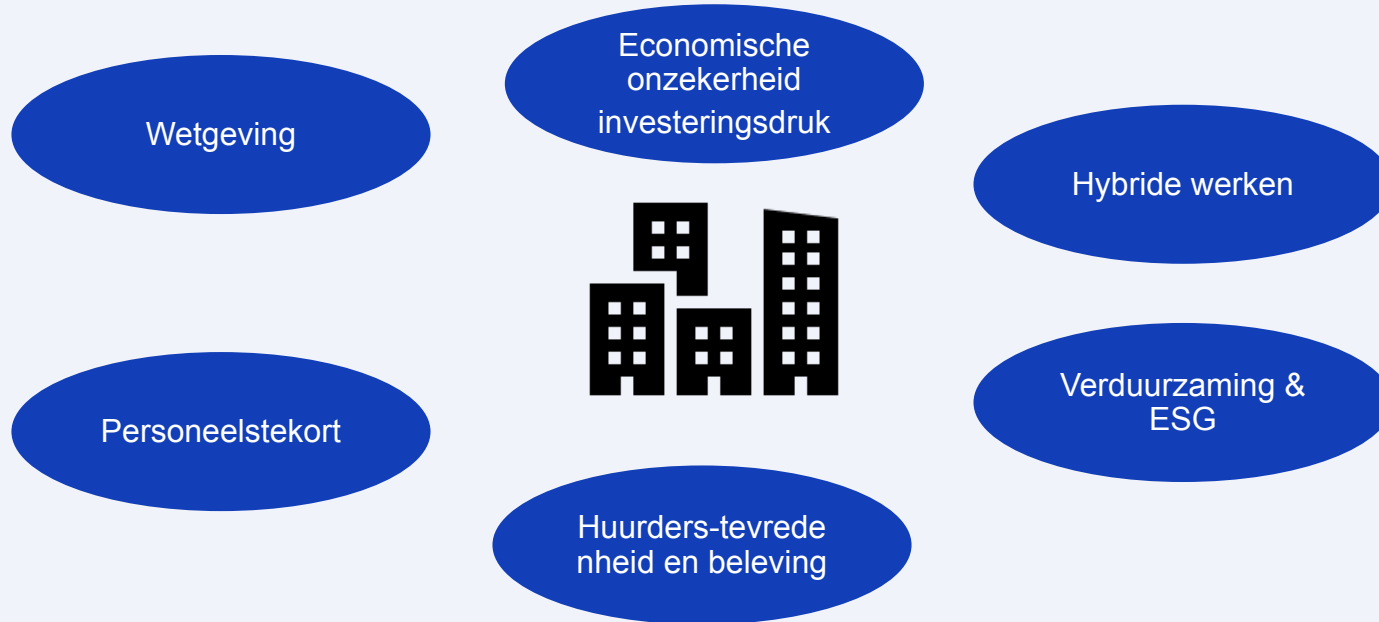
Herman Pals, TNO

Commerciëel verantwoordelijk voor portfolio van Data Sharing & AI:

‘AI en data delen op soevereine manier over sectoren en landsgrenzen mogelijk maken’

Gebouweigenaren staan voor grote uitdagingen

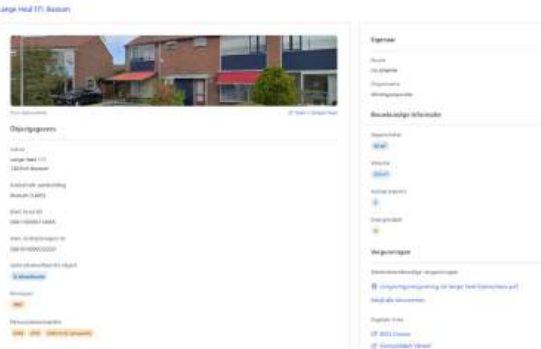

Digitalisering helpt om uitdagingen te adresseren

Bij digitalisering spelen er drie aspecten

Gebouw data

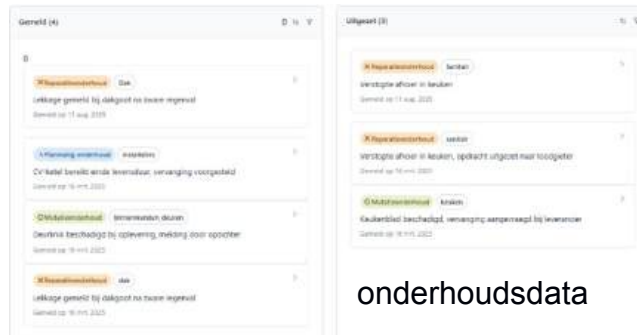
- Statische informatie: o.a. Gebouw paspoort
- Dynamische informatie Sensoren/GBS/...

Basis gegevens

Dynamische gegevens
bijv sensor data

onderhoudsdata

certificaten

Bij digitalisering spelen er drie aspecten

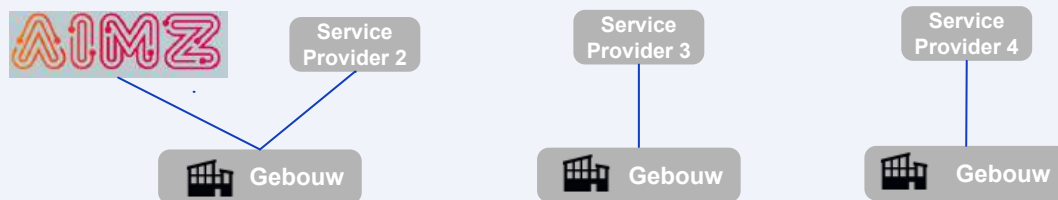
AI/services met data

- Energiebesparing
- Onderhoud op afstand
- Rapportages

Gebouw data

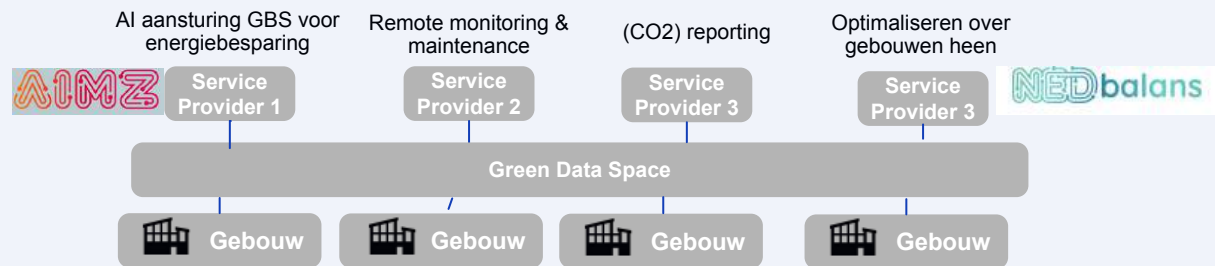
- Statische informatie: oa Gebouw paspoort
- Dynamische informatie Sensoren/GBS/...

AI Service providers bouwen oplossingen op basis van data

- Bestaande verticale oplossing:
 - Elke service provider moet zelf elk gebouw aansluiten (bijv. Gebouwbeheersysteem, zonnepanelen, batterijen, etc)
 - Data bevindt zich bij service provider(s)
 - Veelal proprietary en gesloten oplossingen: ieder service providers moet zelf de veelheid aan apparatuur oplossen
 - Wisselen van service provider betekent opnieuw aansluiten en verlies historische data
 - Gebouw eigenaar heeft geen overzicht wie toegang heeft tot welke data

Data space biedt gecontroleerd toegang tot data

- Met horizontale oplossing van Data Space
 - Gebouw hoeft zich maar een keer aan te sluiten
 - Data blijft bij de bron (gebouw) (geaggregeerd per eigenaar, SP dienst), data controle bij eigenaar
 - Service provider hoeft zich maar een keer aan te sluiten
 - GDS verzorgt semantische interoperabiliteit van diverse systemen, waardoor samenwerking tussen lokale gebouwen gemakkelijker wordt en (nieuwe) service providers gemakkelijker de markt kunnen betreden.
 - Gebouw kan gemakkelijker wisselen van service provider
 - Open toekomstvast model

Bij digitalisering spelen er drie aspecten

AI/services met data

- Energiebesparing
- Onderhoud op afstand
- Rapportages

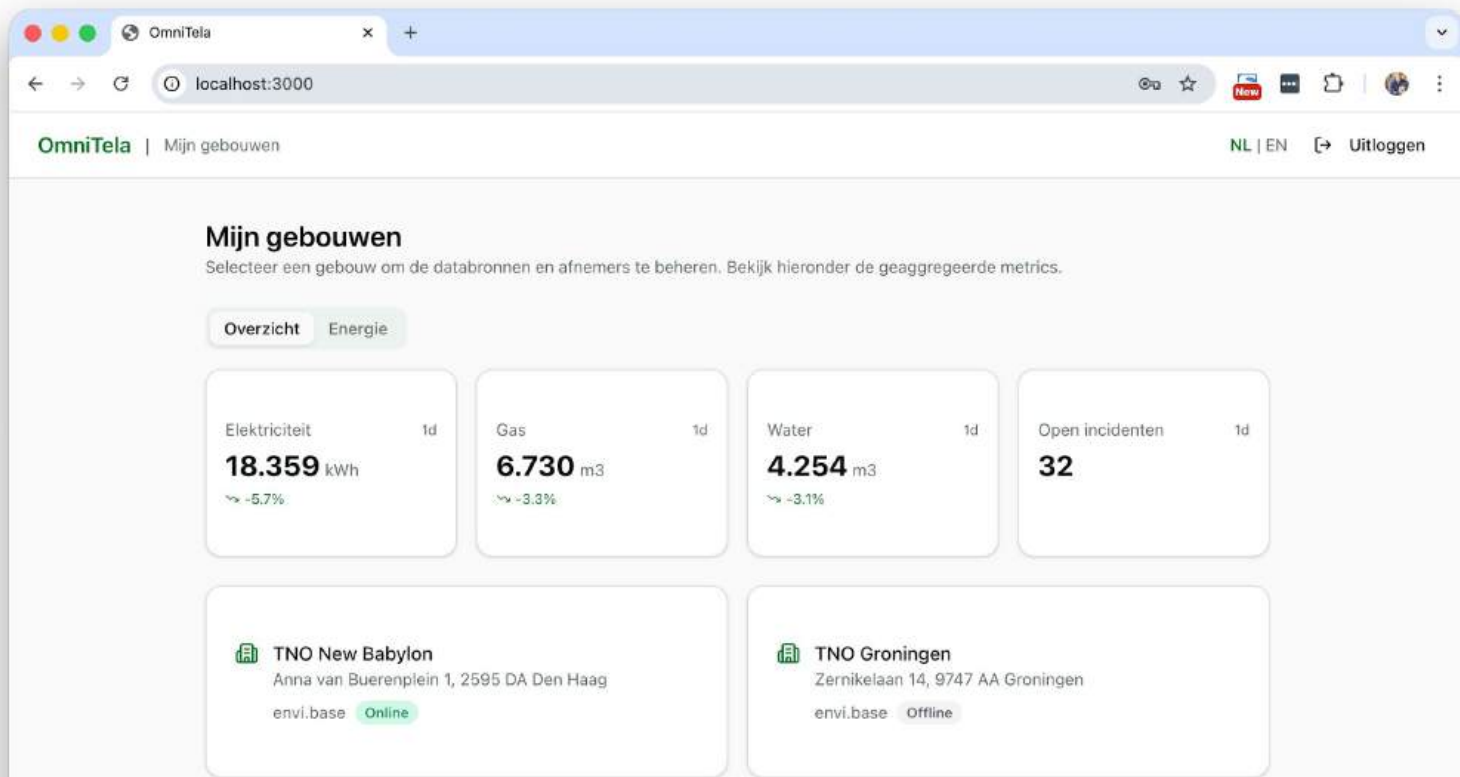
Toegang tot data

- Gecontroleerd toegang tot gebouwdata
- Toegang tot meerdere services
- Open model

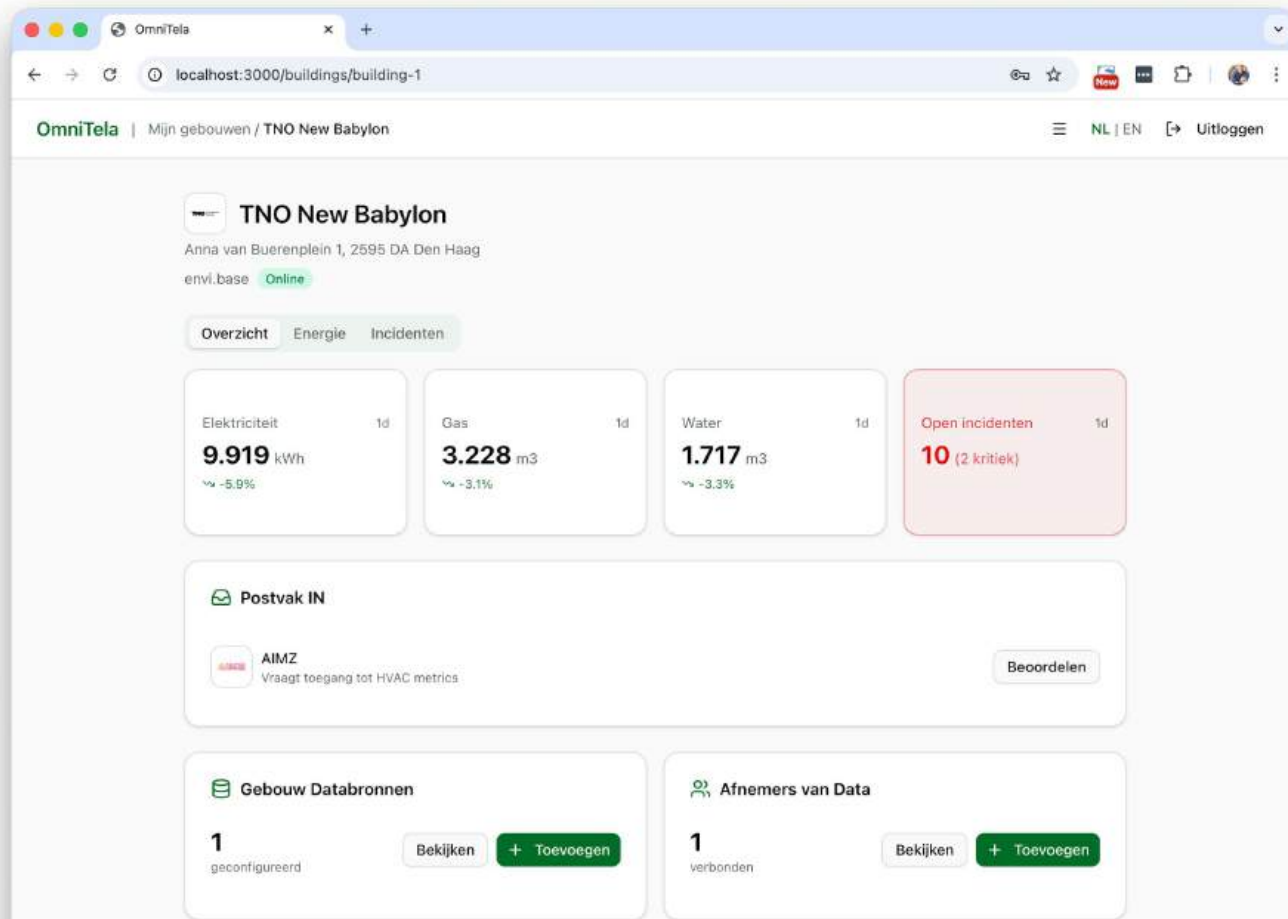
Gebouw data

- Statische informatie: oa Gebouw paspoort
- Dynamische informatie Sensoren/GBS/...

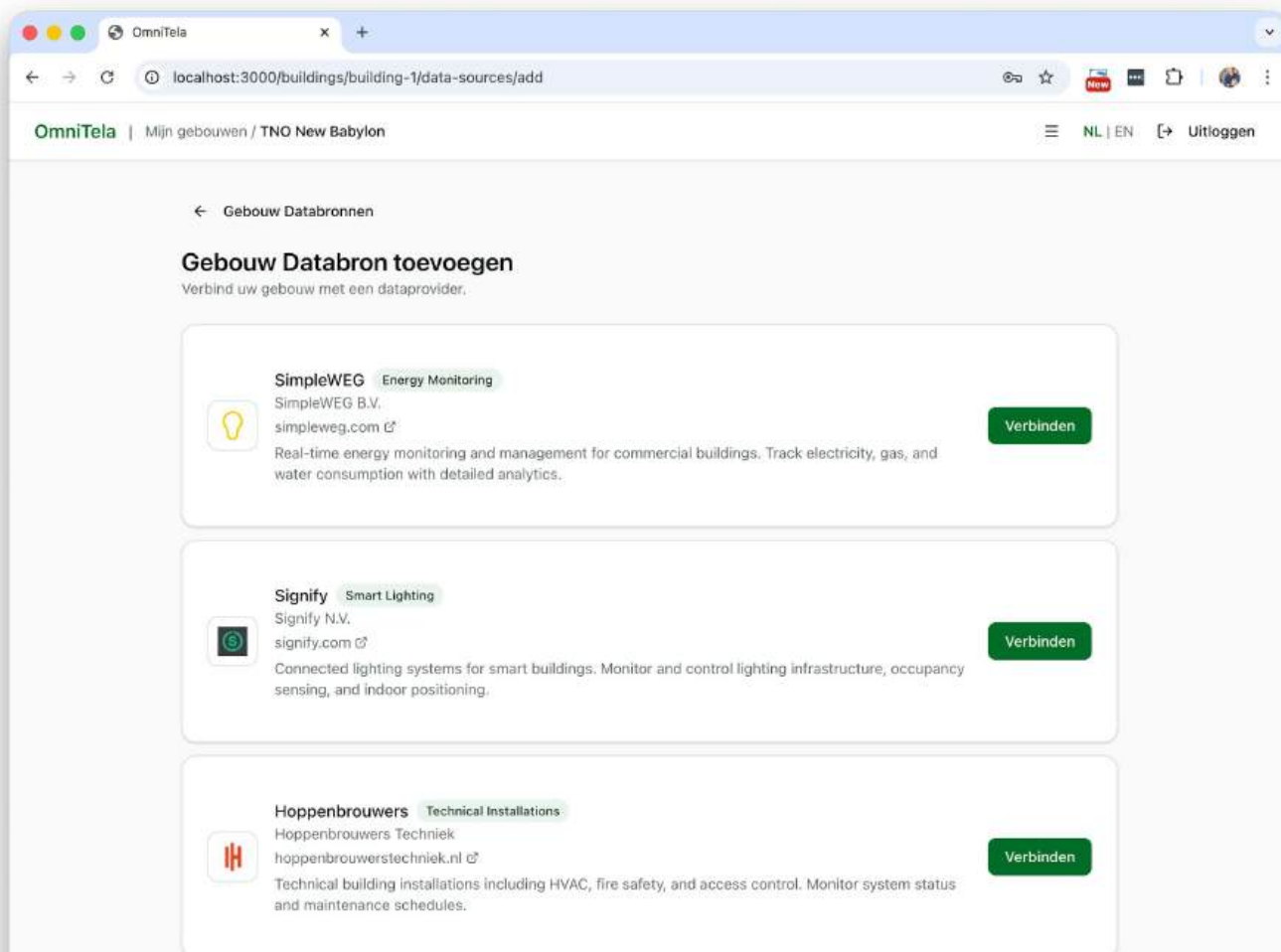
Voorbeeld: Totaal overzicht over de eigen gebouwen

Voorbeeld: Gecontroleerd toegang van Service providers

Voorbeeld: Data bronnen toevoegen

Sluit je gebouw aan bij GDS innovatieproject om energietransitie te versnellen

Neem contact met ons op!

Herman Pals

Business Development

+31 6 20398638

herman.pals@tno.nl

Geert Lamerichs

Product Owner & operations

+31 6 15520219

geert.lamerichs@tno.nl

AIMZ: Dataspaces

- Voordeel voor leveranciers
- Hoe dit ons verder helpt

De wereld van nu

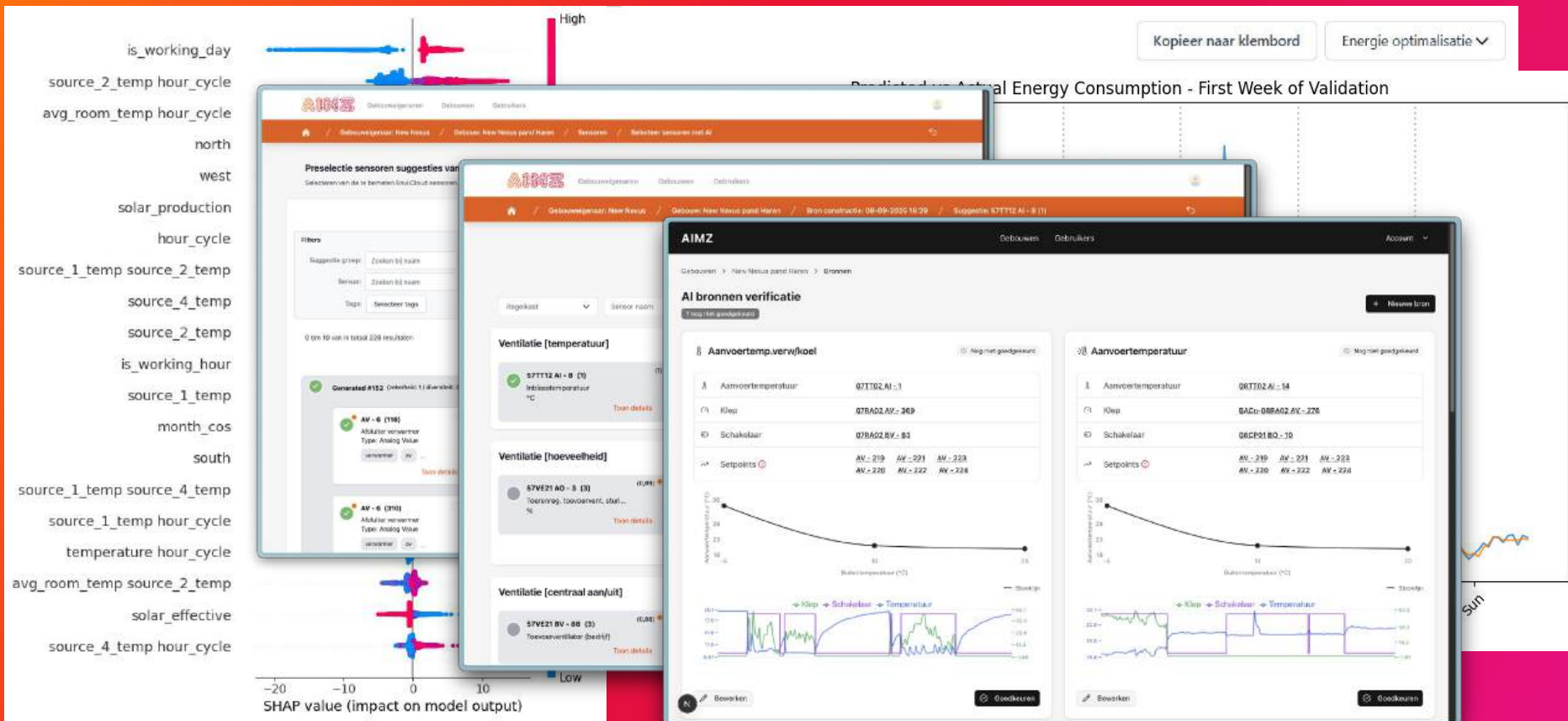
Hoe doen we nu?

- A. Eenvoud
- B. Comfort
- C. Energie
- D. Informatie
- E. Wetgeving

Verbeteren en informatie

Wie doen dit al?

Gemeente Emmen

Gemeente Groningen

Gemeente Hardenberg

Gemeente Hellendoorn

Gemeente Midden Groningen

Gemeente Ooststellingwerf

Gemeente Smallingerland

Leppehiem

Provincie Drenthe

Alfa college

CSG Groningen

OVO Fryslân

Griftland college

Hanze Groningen

ROC Midden Nederland

Gerrit Rietveld Academie

KYK Scholen

Triviant

Waterbedrijf Groningen

Waterbedrijf midden Drenthe

Waterschap Limburg

Waterschap Noorderzijlvest

Waterschap Zuiderzeeland

Ikazia Ziekenhuis

Nij Smellinghe

NNCZ zorg

+ anderen in ca 100 gebouwen...

Wetgeving

GACS (in 2026 vanaf 290kW en 2030 vanaf 70kW opgesteld vermogen)

1. Energieverbruik permanent controleren, analyseren en bijsturen
2. Beheerder informeren over de verbetermogelijkheden
3. Interoperabel zijn met alle systemen van fabrikanten

Wetgeving

De data-act (al geldig in heel Europa)

1. Verbod op belemmeringen om over te stappen
2. Eigenaar en huurder recht op toegang
3. Maximale opzegtermijn van 2 maanden
4. Indien technisch niet mogelijk 7 maanden, leverancier moet oplossing bieden.
5. Vanaf 2027 géén overstapkosten.

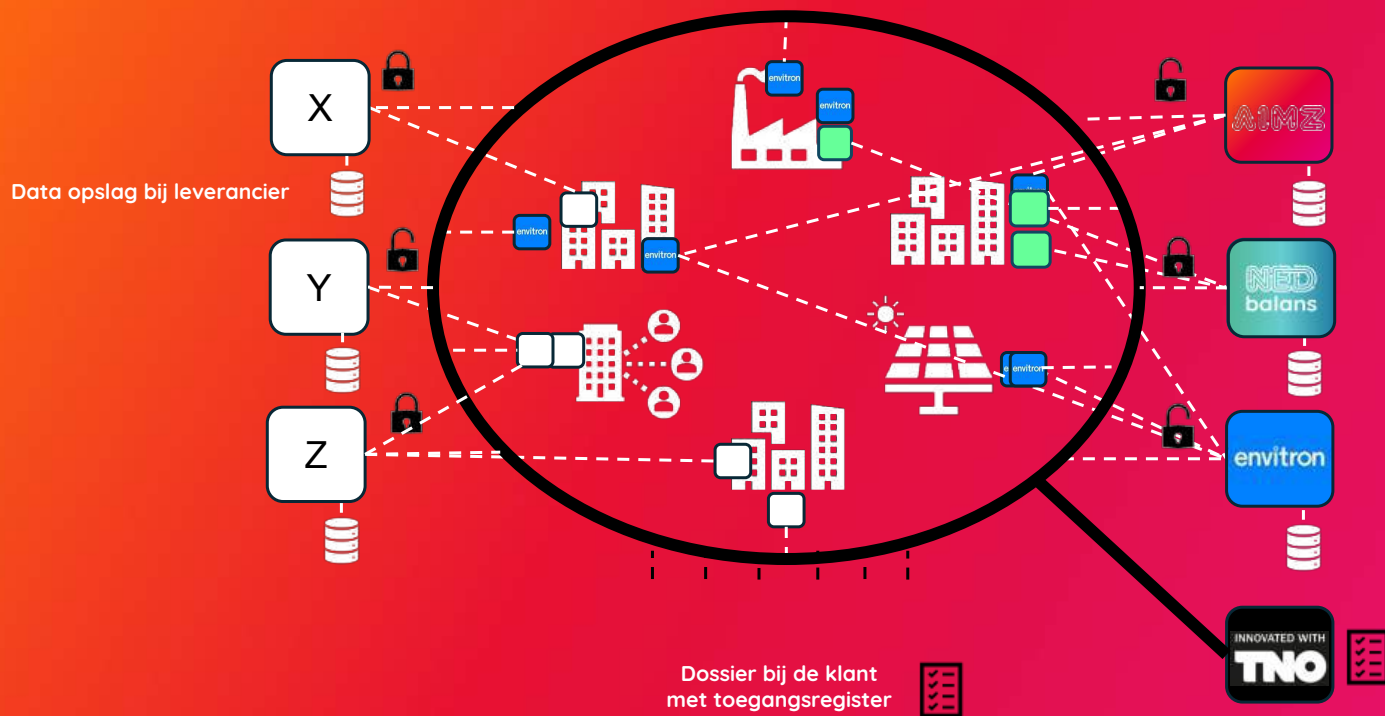

Wetgeving

De AI-act (vanaf 2026 geldig in heel Europa)

1. Toepassing in levering van energie is hoog risico
2. Menselijk toezicht en transparantie.
3. Documentatie werking (incl. interactie met hard-, software en andere AI systemen).

Europa zet koers richting dataspace

Inventarisatie

Lunch!

Datagestuurd verduurzamen

- VMV programma

Leerlab

Datagedreven werken aan een uitvoeringsplan

Een programma van:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

samenwerking met:

Agenda

1. Introductie VMV programma en leerlab
2. Toelichting leervragen vanuit gemeente Delft
3. Dialoog beoogde kennisproducten
4. Verdiepende dialoog

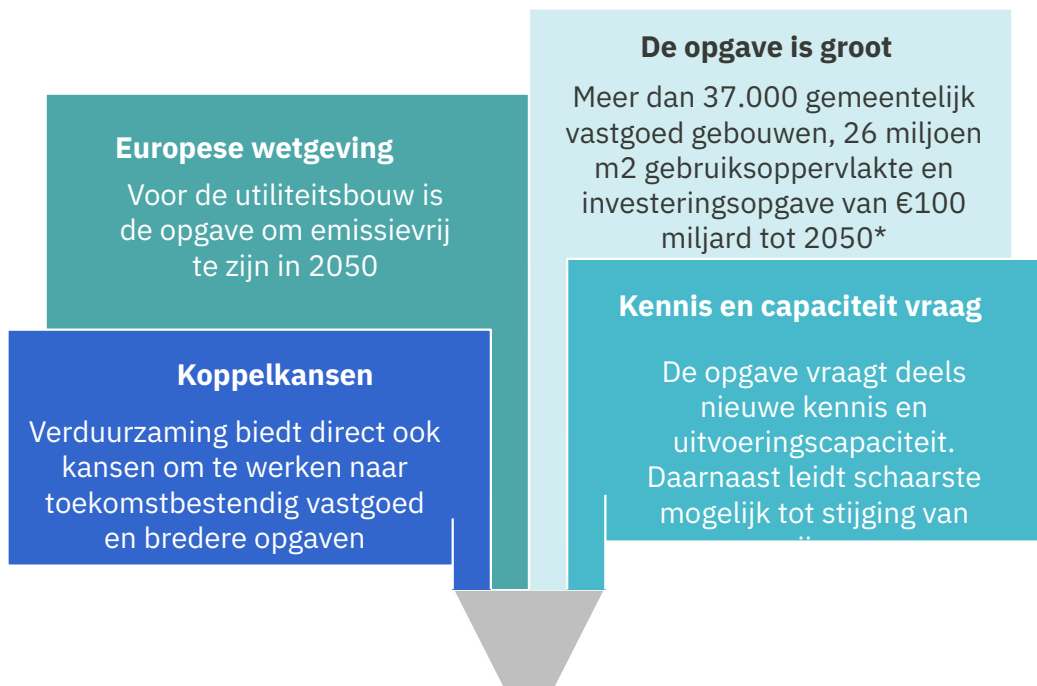
Een schaalsprong in de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed

Doorbraken realiseren voor gemeenten in de verduurzaming
van maatschappelijk vastgoed

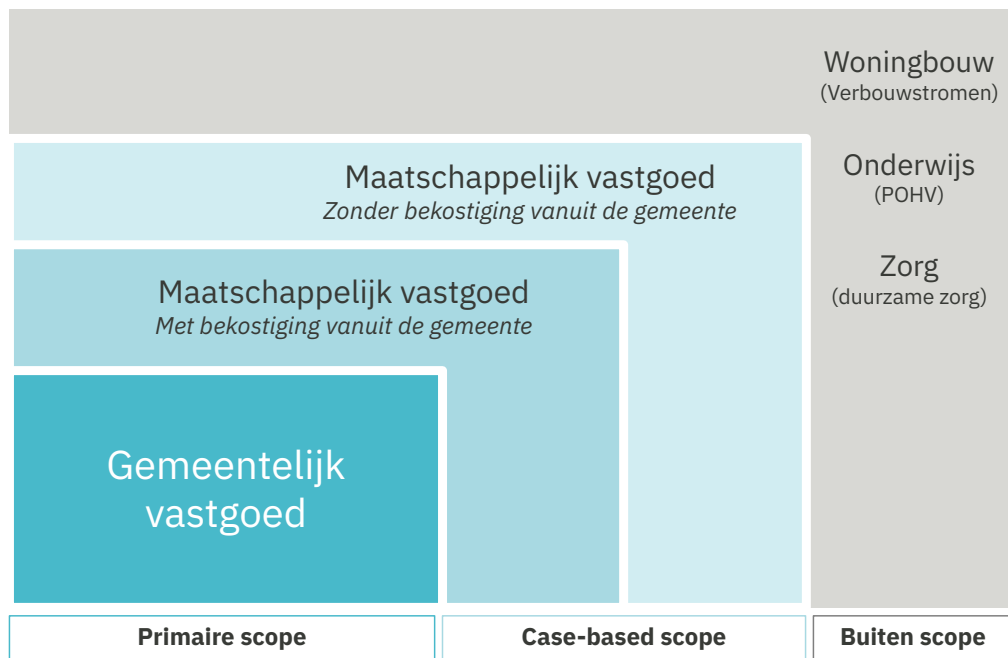
Waarom nu? **Aanleiding van het programma**

Er spelen op dit moment meerdere zaken die de urgentie van het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed aanwakken en noodzakelijk maken

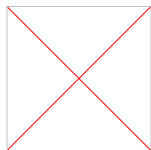
Gemeentelijke focus

Het programma richt zich initieel op het ontwikkelen van doorbraken voor complexe vraagstukken in de verduurzaming bij grotere gemeentes (*boven de 50.000 inwoners*)

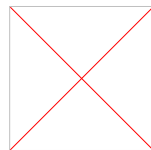
Opzet van het programma

Het programma richt zich op het ontwikkelen van nieuwe doorbraken en het realiseren van opschaling, met als doel blijvende verandering in de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed.

Wat doet het programma wel:

- ❖ Bestaande dingen opschalen
- ❖ Waar nodig nieuwe oplossingen ontwikkelen
- ❖ Aansluiten bij bestaande initiatieven
- ❖ Gezamenlijk optrekken met gemeenten

Wat doet het programma niet:

- ❖ Ontzorgen of het werk overnemen
- ❖ Lokale problematiek oplossen (n=1)
- ❖ Concurrenieren met bestaande initiatieven en/of producten

Vraaggestuurd aan de slag in de praktijk

Doel van het leerlab

De meerwaarde van ‘datagedreven werken aan een uitvoeringsplan’
inzichtelijk én toepasbaar maken voor alle gemeenten.

Werkdefinitie datagedreven werken

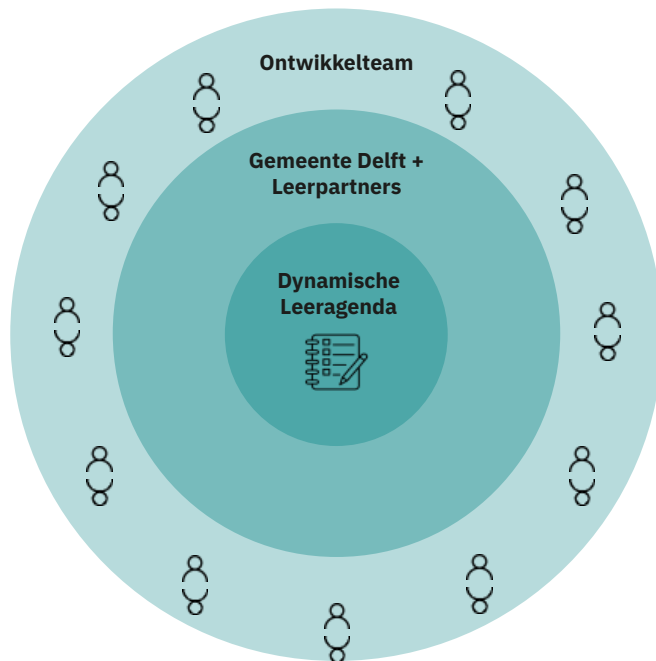
Datagedreven werken is:

**“In samenhang sturen naar een doel,
vanuit een gedeeld beeld van de werkelijkheid,
onderbouwd met data.”**

Wat roept deze werkdefinitie bij jou op?

Werkwijze leerlab

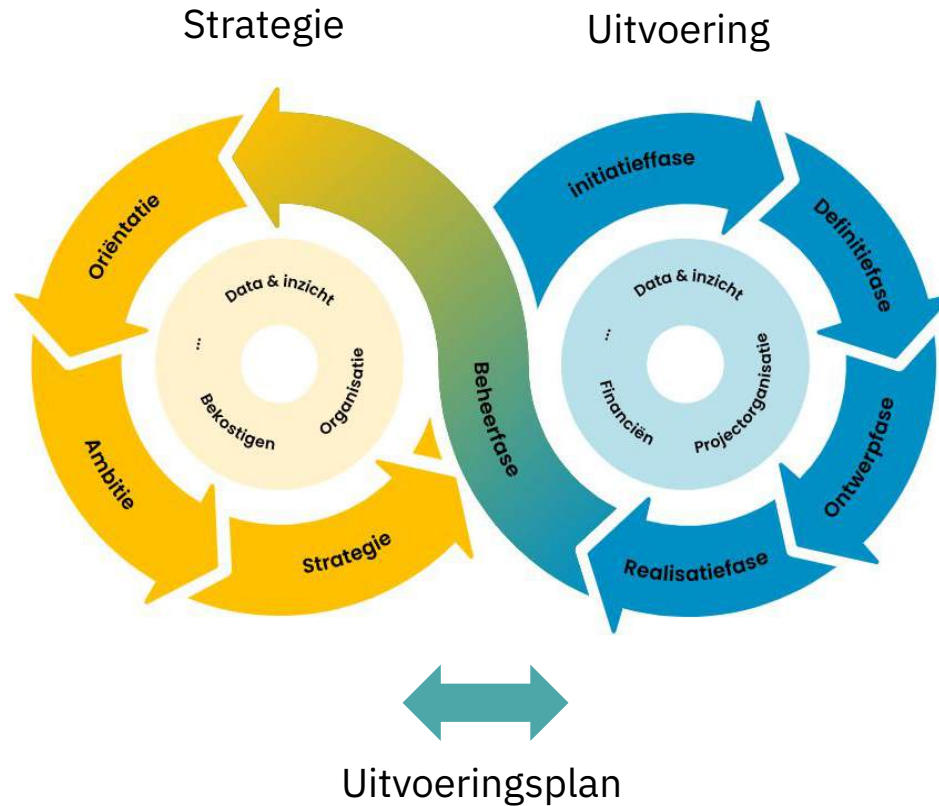
Agenda

1. Introductie VMV programma en leerlab
2. **Toelichting leervragen vanuit gemeente Delft**
3. Dialoog beoogde kennisproducten
4. Verdiepende dialoog

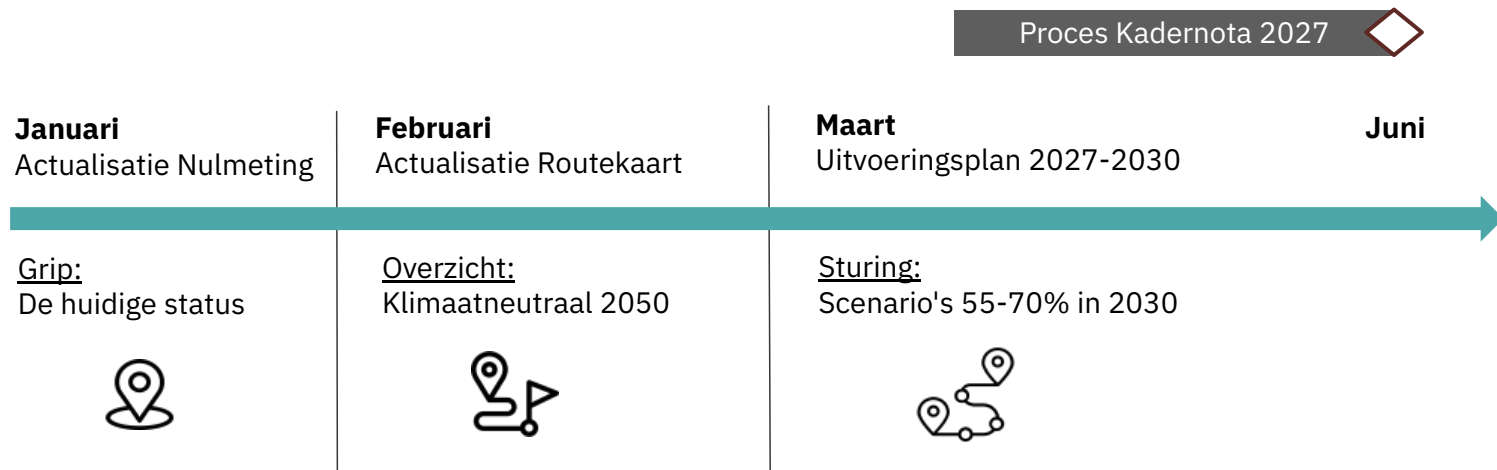
De praktijk van gemeente Delft

Wens: van data naar doorlopende sturing

Huidige proces richting uitvoeringsplan 2027-2030

Actuele dynamische leeragenda

Wat is het **doel** van het uitvoeringsplan?

Hoe **bepaal je de doelen** waarop het uitvoeringsplan stuurt?

Wat zijn de **gebruikers en rollen** rondom het uitvoeringsplan?

Wat zijn de **raakvlakken** met andere documenten, zoals de routekaart en kadernota?

In samenhang sturen naar een doel

Welke **inzichten** zijn gewenst in een uitvoeringsplan?

Op basis waarvan **prioriteer** je de opgave in het uitvoeringsplan?

Hoe creëer je een **financieel kader** dat zorgt voor een structurele uitvoering van de verduurzaming?

Hoe kan de uitvoering op een programmatische manier worden **gecontracteerd**?

Vanuit een gedeeld beeld van de werkelijkheid

Wat is het juiste **detailniveau en nauwkeurigheid** van informatie in een uitvoeringsplan?

Hoe wordt de juiste **balans** gevonden tussen koersvast (planmatig) en wendbaarheid (pragmatisch)?

Hoe zorgen we ervoor dat **open databronnen** een betrouwbare en opschaalbare basis vormen?

Hoe kan de **inspanning** voor het komen tot een uitvoeringsplan worden geminimaliseerd?

Onderbouwd met data

Agenda

1. Introductie VMV programma en leerlab
2. Toelichting leervragen vanuit gemeente Delft
3. **Dialoog beoogde kennisproducten**
4. Verdiepende dialoog

De beoogde kennisproducten

Praktijk

Opschaling

Uitvoeringsplan leidraad

Wat is een goed uitvoeringsplan, en hoe maak ik dit?

Richtlijn stuurinformatie uitvoeringsplan

Hoe kom ik aan de vereiste en gewenste stuurinformatie?

Uitvoeringsplan leidraad

Dit kennisproduct helpt gemeenten bij het maken van een uitvoeringsplan.

Het geeft een antwoord op o.a.:

1. Het **doel** van het uitvoeringsplan
2. De **gebruikers en rollen** rondom het uitvoeringsplan, met de bijbehorende **informatiebehoefte**
3. De **inzichten** in een uitvoeringsplan, met de stappen hoe daartoe te komen
4. De relatie met **andere documenten** (zoals MJOP, IHP, kadernota, (sectorale) routekaart en maatwerkadviezen)
5. Het bepalen van de **doelen** in het uitvoeringsplan, en borgen van wettelijk kader
6. Het **prioriteren** van de opgave
7. Het vormen van een structureel **financieel kader** en contractering

Richtlijn stuurinformatie uitvoeringsplan

Dit kennisproduct helpt gemeenten bij het verkrijgen van de stuurinformatie in het uitvoeringsplan.

Het geeft een antwoord op o.a.:

1. Een definitie van de **betrouwbaarheid**, detailniveau en nauwkeurigheid van de stuurinformatie
2. Te hanteren protocollen in **calculaties** (zoals: WEii, NTA 8800, ZEB en NEN 2699)
3. De inzet van **landelijke databronnen** voor een betrouwbare basis (zoals BAG, DVU en EP-online)
4. De opties en bruikbaarheid van **software** voor (onderdelen van) het uitvoeringsplan
5. Kansen voor **benchmarken** en kennisdeling binnen en tussen gemeenten

Leerlab portal (in ontwikkeling)

Welkom bij het leerlab Datagedreven werken aan een uitvoeringsplan!

Op deze pagina verzamelen we alle relevante informatie voor de expertgroep rondom het leerlab. Via de knoppen bij het menu kom je bij een algemene introductie over het leerlab, de leeragenda, kennisproducten en planning.

Zie voor een algemene introductie tevens de [TKI webpagina](#).

Menu

 Doel en opzet leerlab

 Leeragenda

 Kennisproducten

 Planning

Expertgroep

 Teun van Schijndel
teun@skit.nl

Aankomende gebeurtenissen

Leerpartners en ontwikkelteam

- 17 maart: startoverleg leerpartners: kennisdeling en versterken van de leeragenda
- Maart: start ontwikkelteam kennisproducten

Expertconsultaties

- Eind mei: reflectie op ontwikkeling kennisproducten
- September: reflectie op implementatie concept kennisproducten

Presentatie kennisproducten

- Eind 2026, in samenhang met Maatschappelijk Vastgoeddag

Agenda

1. Introductie VMV programma en leerlab
2. Toelichting leervragen vanuit gemeente Delft
3. Dialoog beoogde kennisproducten
4. **Verdiepende dialoog**

Verdiepende dialoog

Hoe is het informatiebeheer bij jouw gemeente ingericht?

Waarin verschilt dit van andere gemeenten?

Verdiepende dialoog

Wat is er nodig om de BAG als betrouwbare databron voor stuurinformatie te kunnen gebruiken?

Verdiepende dialoog

Wat is er nodig om jouw collega's mee te krijgen
in datagedreven werken?

Planon: AI eye-openers

- Connected AI
- Embedded AI
- Extended AI

Hellendoorn: AI eye-openers

- GPT's ingericht
- Collega's meekrijgen

Inventarisatie

Afronding

- Samenvatting van de dag en wat neem je mee?
- Agendapunten voor de volgende keer?
 - Grip op compliance
 - Dashboard managementinformatie
 - Informatie- en systeemlandschap in kaart brengen
 - ...
- Volgende host?

Volg ons op LinkedIn om op de hoogte te blijven van het Bouwstenen-netwerk.

Bedankt!

Contact Bouwstenen

 nieuws@bouwstenen.nl

 033 258 4337

Links voor meer informatie

- [Website](#)
- [Netwerken](#)
- [Ontwikkelwerk](#)
- [Introductieprogramma](#)
- [Nieuwsbrief](#) en [LinkedIn](#)

Stellingen

Stelling 1: we vinden de informatie uit de basisgeristaties voldoende actueel, betrouwbaar en volledig om dashboards op te kunnen bouwen.

Stelling 2: iedere gemeenten moet zijn eigen manier hebben/houden m.b.t. data-informatiemanagement

Stelling 3: collega's houden innovaties tegen